

מכביות

גלית צרור

הסתדרות "מכבי"

ב-1912 כונסה ב"גימנסיה הרצליה" אסיפת היסוד של הסתדרות "מכבי" בארץ ישראל ואחרי מלחמת העולם הראשונה ערכה את כינוס הספורט הארצי הראשון.

12 אגודות "מכבי" שלחו לאותו כינוס כ-500 נציגים בענפי ספורט שונים.

בנוסף לספורטאים הגיעו לאירוע אורחים מכל הארץ.

בִּקּוּנְגֶרֶס שֶהֶתְכַנֵּס ב-1912 הִכְרִיזוּ נְצִיגֵי הָעוֹלָם שְׂבִינִיָּהֶם נְצִיגֵי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל עַל הַקִּמָּה "הַסְתַּדְרוֹת הַמִּכְבִּי הָעוֹלָמִי". הַקְטָלִיזְטוֹר הָרֵאשִׁי שֶׁל רַעֲיוֹן הַהִסְתַּדְרוֹת הָיָה יוֹסֵף יְקוֹתִיאֵלִי, שֶׁהִפְךָ לְהִיּוֹת מְרֵאשֵׁי ה'"מִכְבִּי" וּמִמְיֻסְדֵי הַהִתְאָחָדוֹת הַיִּשְׂרָאֵלִית לְכַדּוֹרָגֶל.

❧ יוסף היה אחד מהוגי הרעיון של המכבייה ונשא את דבריו בקונגרס :
 "... כינוס הספורט העולמי שלנו...תשמש מבחן לאלפי הצעירים העבריים שיעלו
 לא"י לקחת חלק בה.
 הם ישאפו את אוויר המולדת, יאזינו לשפת עמם...ישובו לגולה מלאי עוז ומרץ, עד
 בוא זמנם לעלות ארצה".

מטרות המכבייה

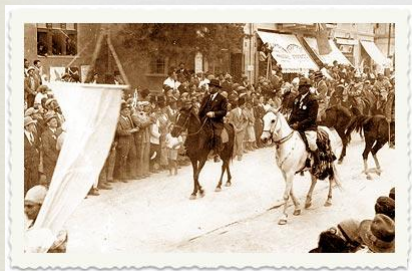
מטרות המכבייה ע"פ יוסף יקותיאל:

❧ טיפוח התרבות היהודית - תרבות הגוף ותרבות הרוח.

❧ טיפוח הספורט היהודי בעולם.

❧ טיפוח מרכזיותה של ארץ - ישראל והבלטתה בתור מרכז העם היהודי.

❧ טיפוח תנועת "מכבי".

המכבייה הראשונה

"מכביית הסוס הלבן"

1932

המכבייה הראשונה	
התחרות בכדור רגל	יום רביעי 30
חנוכת בנין בית המכבי	במוצאי שבת 24
התחרויות השחייה של המכביה	יום ראשון 34
התחרות בכדור רגל של נבחרות ארצות	יום רביעי 64
נשף סיום של המכביה	ליל רביעי 64
סרטים בפורצות	
ובלשורת המדינה של "המכביה" במרכז מסחרי	

על שם מאיר דיזנגוף – ראש העיר ת"א הראשון, שנכנס רכוב על סוס לבן בראש שיירת רוכבים.

לכבוד האירוע נבנה במיוחד אצטדיון המכבייה על גדות נהר הירקון - הכיל 5000 מקומות ישיבה ו 15000 מקומות עמידה.

בטכס הפתיחה השתתפו 2500 מתעמלים/ות, ונכח בו גם הנציב הבריטי העליון – סר ארתור ג', ווקופ.

בתחרויות השתתפו 390 ספורטאים מ-14 ארצות כאשר 69 מהם הגיעו ממדינות ערב: לבנון, סוריה ומצרים.

בשתי המכביות הראשונות השתתפו רק ספורטאים מאגודות מכבי.

<https://www.youtube.com/watch?v=qETSJir5EwE&t=4s>

אצטדיון המכבייה

תל אביב - 1932

15889

המכבייה השנייה

” מכביית העלייה ”

אפריל, 1935

בין השנים 1932-1935 התווספו כמאה אלף איש לישוב היהודי בא"י. בת"א

בלבד הוכפלה האוכלוסייה מ-52 אלף ל-120 אלף.

כתגובה לעליית הנאצים בגרמניה, ב1933, הוחלט שיש להגדיל את הפגנת

השרירים של העם היהודי כנגד התעמולה הנאצית. כמו כן בעקבות מאורעות

תרפ"ט, הבריטים, שחששו לתגובת הערבים, הקטינו את מכסות העלייה של

היהודים לא"י.

המכבייה שימשה כמנוף להגדלת הישוב היהודי בא"י כשלמעשה היתה זו

הזדמנות להסתננות של יהודים נוספים לא"י.

המכביה שלא התקיימה

המכביה השלישית שהייתה אמורה להתקיים ב 1938 נדחתה למשך 15 שנה והתקיימה רק ב 1950.

המכבייה נדחתה בעקבות:

אירועי הפרעות בא"י בשנת 1936-1939

השואה

מלחמת העצמאות

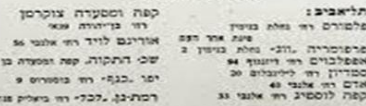
בנוסף עלו קשיים:

קושי בגיוס כספי יהודי הגולה, שהיו עסוקים בהישרדות מול המשטר הנאצי.

התנגדות המנדט הבריטי לקיום המכבייה, עקב חששם שהדבר יביא להסלמה מצד הערבים,

ועקב העלייה ההמונית הבלתי חוקית שהתלוותה למכבייה ה - 2.

הייתה שריפה גדולה מאד שהרסה את אצטדיון המכבייה בת"א.

האצטדיון.

‏ במכבייה זו זכו ספורטאי ישראל להישגים מכובדים במקצועות הא"ק .

‏ קשה שלא להתרשם כי בעקבות השואה העם היהודי סבל ממכה קשה ואנושה,

כפי שאמר השדרן הידוע – נחמיה בן אברהם :

"...מספיק לקרוא את השלטים של המדינות המשתתפות כדי ללמוד פרק

בהיסטוריה היהודית... היא תספר לא רק על ההשמדה שעברה עלינו ועל

הסתלקותם מן השורות של טובי הנוער באירופה...

מכבייה זו תספר לנו גם על ראשית הגאולה (על הקמת מדינת ישראל)".

המכבייה הרביעית

נערכה בסוכות 1952

השתתפו בה 890 ספורטאים מ 21 מדינות.

המכבייה נפתחה ע"י הנשיא ה - 2 של ישראל יצחק בן צבי.

במכבייה זו הונהגה לראשונה המסורת של הדלקת הלפיד בקברות המכבים

(ליד מודיעין), והבאתו עד לאצטדיון.

המכבייה החמישית

1957

השתתפו בה 980 ספורטאים מ-20 מדינות. הספורטאים היהודים של מדינות מסך הברזל (מזרח אירופה) , בלטו בהעדרם. – ממשלותיהם אסרו על היהודים להגיע לארץ לאחר מלחמת סיני 1956. במכבייה זו נחנך כפר המכבייה ליד ר"ג. הספורטאית הבולטת ביותר שהגיעה לארץ , ואח"כ עשתה עלייה , הייתה המתעמלת ההונגרייה בעלת 4 מדליות זהב מהמשחקים האולימפיים במלבורן 1956- **אגנס קלטי**.

המכבייה השישית

1961

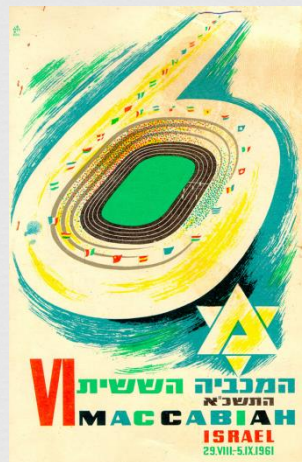

השתתפו 1000 ספורטאים מ-21 מדינות בניהם גואטמלה וקונגו הבלגית.

בלטו גם אורחיי כבוד האתלטים האמריקאים שהיו האלופים האולימפיים

מהמשחקים ברומא 1960 : ראפר ג'ונסון (בקר ב 10) וג'ון תומס (בקפיצה לגובה)

שנתנו הופעות ראוה מרהיבות.

המכבייה השביעית

1965

זכורה בעיקר בשל השתתפותו של השחיין היהודי האמריקאי המצטיין –

מארק ספיץ' (שהיה אז רק בן 15). באולימפיאדת מינכן 1972 הוא זכה ב-7

מדליות זהב אולימפיות.

השתתפו בה 1200 ספורטאים מ-25 מדינות.

יוליאן המכבייה ה-7

ספיץ' חתר 1500 מטר ב-17:50.3 ד'
ישראל הציבה שיא ב-4x100-13:58.7 ד'

שלושה שיאי מכבייה חדשים. שיא יסוד ושיא ישראלי אחד.
הושגו היום אחת-עצ-בסיום תחרויות השחייה במסגרת המכבייה.
ה-7. בתחרויות נכת קהל של 1500 צופים וביניהם סגן ראש
הממשלה א. אבן וסגן שר החינוך והתרבות א. ידלין.

השיא הראשון הושג ב-1800
מטר חחירה לגברים על ידי
השחיין האמריקאי המהונן מארק
ספיץ'. הוא קבע זמן של 17:50.3
דקות. השיא הקודם היה שייך
לד. אברמסון (ארה"ב) 18:45.7 ד',
שהושג במכבייה ה-6.

מארק ספיץ' (ארה"ב)
השחיין המצטיין

המכבייה השמינית

1969

בעקבות ניצחון ישראל במלחמת ששת הימים שררה בארץ ובכל העולם היהודי אווירת אופוריה .

השתתפו כ- 1300 ספורטאים.

במכבייה זו אורגן במיוחד יום ירושלים - המשתתפים והספורטאים נלקחו לבקר בירושלים ובכותל המערבי.

החל ממכבייה זו - בשנות ה-70, 80, 90 נערכו בארץ 8 מכביות ברצף, כל ארבע שנים ללא תקלות ועיכובים.

מספר הספורטאים עלה מ 2000 ל - 5000.

המכבייה ה - 15

1997

מכבייה זו שהייתה אמורה להיות שיא וציון של 100 שנה של הקונגרס הציוני הראשון, הסתיימה בטרגדיה גדולה כאשר ספורטאי אוסטרליה חצו את גשר הירקון שקרס.

סרטון אסון המכביה:

<https://youtu.be/pCZtZ61YtUk>

באסון זה נהרגו 4 ספורטאים ואחרים חלו ולא החלימו שנים ארוכות בניהם – הפצועה המפורסמת ביותר סשה אלתרמן .

אסון זה הטיל צל כבד על מפעל המכביות והמדינה כולה.

המכבייה ה – 16

2001

התקיימה באצטדיון טדי בירושלים והשתתפו בה 2500 ספורטאים.

לכבוד מכבייה זו הוקם אגף מיוחד לנושא הבטיחות , כדי להבטיח שלא ישנו

המראות הקשים מהמכבייה הקודמת, וכדי להחזיר את אמון הציבור בארץ

ובחו"ל ביכולתה של ישראל לארגן אירועי ספורט גדולים.

סיכום

רעיון המכביות התגשם והמכבייה הפכה לאירוע הספורט הגדול של העם היהודי , התכנס כל 4 שנים לא"י. אולם לא כפי שחלם הוגה הרעיון יוסף יקותיאל :

✧ " אירוע תרבותי אומנותי המשלב גם ספורט וגם תרבות ורוח יהודית.", אלא אירוע ספורטיבי בלבד.

✧ הרמה הכללית הספורטיבית של המכביות הייתה בינונית ומטה , בהשוואה לרמה העולמית. לכן ספורטאים יהודים רבים מהטובים שבעולם בחרו לעיתים שלא להשתתף במפעל.

✧ גם מבחינה ציונית האירוע משפיע פחות ופחות בימינו כיוון שהרוח הציונית בארץ נחלשה.

✧ יחד עם זאת הערך של המכביות הוא רב ומוכיח שוב כי מדינת ישראל היא מדינת המשפחה של העם היהודי בעולם כולו , והיא המרכז המחבר בין כולם מבחינה התרבותית הכוללת גם את תרבות הגוף.

שאלות לתרגול וסיכום היחידה

1. מי היה יוסף יקותיאל? ומה הרעיון שהגה?
2. בתחילת המאה ה-20 החלה פעילות של הספורט היהודי –רשום שלושה אירועים במהלך התקופה?
3. רשום את ארבע ממטרותיה של המכבייה לפי יוסף יקותיאל
4. מהי השנה שנקבעה למכבייה הראשונה?מדוע דווקא שנה זו?ומדוע נדחתה?
5. מדוע ואיזו מכבייה נקראת "מכביית הסוס הלבן"?
6. מתי? מדוע ואיזו מכבייה נקראת "מכביית העלייה"?
7. המכבייה השלישית-המכבייה שלא התקיימה- מתי התקיימה?רשום שלוש סיבות לדחייתה?
8. מתי הונהגה המסורת להדליק את הלפיד בקברות המכבים?
9. מהי "מכביית ראשית הגאולה"?ומתי התקיימה?
10. מי הספורטאית הבולטת במכבייה החמישית שעשתה עליה?
11. מהו האירוע הקשה שהתרחש במכבייה ה-15? ומה הייתה השפעתה על המכבייה ה-16?
12. רשום שלוש סיבות מדוע רק קצת מחלומו של יוסף יקותיאל התממש?

שאלות מבחינות בגרות

1. א - ציין מהו המאורע ההיסטורי שהתרחש באירופה סמוך למועד פתיחת המכבייה השלישית, והסבר מדוע נדחתה

המכבייה בעקבותיו.

ב - ציין שתי סיבות הנוגעות למצב בארץ-ישראל שבגללן נדחתה המכבייה השלישית. / בגרות תשע"ז

2. מדוע נקראה המכבייה הראשונה "מכביית הסוס הלבן"? / בגרות תשע"ה

3. א - בשתי המכביות הראשונות הציבו נציגי ה'פועל' לאנשי 'מכבי' כמה תנאים להצטרפותם למכבי.

הצג שניים מהתנאים האלה. / בגרות תשע"ד

ב - הסבר מדוע בוטלה צעדת הפתיחה של משלחת 'מכבי' במכבייה השנייה.

4. מהי מכביית העליה? / בגרות תשע"ג

5. המכביות לפני קום המדינה : / שאלה מבגרות תשע"ג

א.הצג שלוש ממטרות המכבייה, על פי יוסף יקותיאל. (סעיף זה גם בבגרות תשע"ו)

ב.ציין שתיים מהסיבות שמנעו את קיומה של המכבייה השלישית בשנת 1938.

6. במכבייה הרביעית התפתחו שתי מסורות חדשות, ציין אחת מהן / .בגרות תשע"ט

7. תאר את האירוע שבעקבותיו הוקם האגף האחראי לשמירת הבטיחות במכביות / בגרות תשע"ח

8. א. מה היה הכינוי של המכבייה השנייה ומדוע? הצג נימוק אחד.

ב. מדוע היו מארגני המכבייה השנייה מעוניינים ב"הפגנת השרירים היהודית"? /בגרות תשע"ח

למידה פורייה ומהנה!